

Projev prezidenta republiky Petra Pavla v Jednacím sále Evropského parlamentu

4.10.2023 - Petr Pavel | Správa Pražského hradu

Vážená paní předsedkyně,

vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci,

dámy a pánové, občané Evropy,

je mi nesmírnou ctí, že mám dnes možnost vystoupit na plénu Evropského parlamentu. Instituce, která má klíčovou odpovědnost za podobu naší společné evropské budoucnosti. Příští rok tomu bude 20 let, co se na ní podílí i moje země: Česko. Dnes se to zdá jako samozřejmost, ale po většinu minulého století jsme o své zemi svobodně nerozhodovali. Nyní je tomu jinak. Byť jsou někteří, kteří se nám snaží namluvit opak.

Na úvod svého projevu bych rád poděkoval evropské rodině za veškerou podporu, kterou mé zemi poskytla. Evropská integrace byla na přelomu minulého století hlavním motorem naší politické a hospodářské transformace. Obnova demokratických institucí, zajištění svobodné politické soutěže, odklon od plánovaného hospodářství - to byly v té době hlavní výzvy.

Naši hybnou silou byla vždy touha vrátit se tam, kam jsme vždy historicky náleželi. Do Evropy založené na demokratických a morálních imperativích. Do Evropy založené na odkazu osvícenství a kritického myšlení. Do Evropy, kde technologický pokrok bude sloužit pokroku našich společenství.

Evropa se přesto ne vždy charakterizovala svými ideály. Až příliš často se Evropané uchýlovali k násilí. Následky obou světových válek byly tragické. Evropa se rozdělila, její východní část se sama sobě odcizila a byla unesena Sovětským svazem.

Dnes jsme zpět v kulturním a politickém prostoru, kam jsme patřili po staletí. Jsme připraveni nést na svých bedrech vlastní díl odpovědnosti a vyvinout veškeré úsilí, abychom zajistili, že se naše komplikovaná, nesnadná a často krvavá historie nebude opakovat.

Koncept zajistit mír v Evropě prostřednictvím unie, není ničím novým. Jak možná víte, již v 15. století pojal český král Jiří z Poděbrad vizi sjednotit evropská království do mírové Ligy. Na základě rané verze mezinárodního práva bylo jeho cílem předejít konfliktům mezi členy a posílit jejich obranu vůči vnějším hrozbám. Tehdy se jeho mírový projekt nenaplnil. Naštěstí se nejvyšší ideál míru založený na jednotě a spolupráci znovuzrodil později.

Evropská myšlenka, jak ji dnes známe, stojí na představě míru založeném na spolupráci, solidaritě a respektu k lidským právům a vládě práva. Naše bezpečnost a prosperita jsou úzce propojené. Bez jednoho není možné dosáhnout druhého.

Před tříadvaceti lety jeden z mých předchůdců a opravdový Evropan a světoobčan Václav Havel mluvil právě v této budově o potřebě neustálé reflexe a kritického zkoumání evropských hodnot, ideálů a principů. Od té doby se naléhavost tohoto úkolu nezměnila. Zajistit, aby se naši občané mohli ztotožnit s principy, které zastáváme, je dokonce ještě důležitější. To je naše úloha jako politiků: lépe Evropu vysvětlit a zapojit naše občany. Pokud chceme utvářet Evropu, potřebujeme,

aby ji pochopili lidé doma.

Síla Evropy spočívá v naší jednotě a různorodosti! To je klíč k míru a prosperitě. A nikoho nepřekvapí, že to naši nepřátelé vědí. Proto se neustále snaží podkopávat naše morální a demokratické hodnoty, aby nás oslabili.

Vážení poslanci, volební kampaň naší demokracii příští rok podrobí testu. Doufám, že poslouží jako příležitost, abychom prokázali, že evropský demokratický duch skutečně žije. Měli bychom se zdržet zjednodušujících řešení a prázdných slibů. Touha překroutit realitu v zájmu krátkodobých politických zisků bude obrovská. My všichni máme obrovskou odpovědnost pojmenovávat problémy tak, jakými ve skutečnosti jsou. Má prezidentská kampaň prokázala, že populismus není jediným prostředkem k volebnímu úspěchu.

Příští rok to bude dvacet let, kdy do EU přistoupilo deset nových členských států, včetně Česka. Svým způsobem jsme jako členové Evropské unie nedávno oslavili plnoletost. Nejsme ale ani noví, ani nezkušení. Během našeho druhého předsednictví v Radě Evropské unie naše země prokázala schopnost vést a také odhodlání nalézat řešení jak mezi členskými státy, tak i s vámi – Evropským parlamentem – v mnoha naléhavých otázkách.

EU se často nálepkuje jako pomalá a neefektivní. Přesto jsme prokázali, že společně dokážeme čelit výzvám dnešním i budoucím. I přes původní názorovou různorodost se nám podařilo dosáhnout mnoha dobrých kompromisů, a to nejen během pandemie Covid-19, ale i později. V oblasti energetické a potravinové bezpečnosti, spravedlivé zelené a digitální transformace, sankcí vůči Rusku nebo finanční podpory Ukrajině. Dokazuje to, že pod tlakem dokážeme být efektivní.

Příští rok uslyšíme hodně o tom, jaké výhody, přineslo členství v EU deseti zemím, které do ní vstoupily v roce 2004. Nikdy ale nešlo o jednosměrnou cestu. Nezapomínejme, že rozšíření přineslo výhody všem členským státům. Nejen ve smyslu prosperity, nových trhů, hodnotových řetězců a kvalifikované pracovní síly, ale i ve smyslu bezpečnosti.

Díky rozšíření naší rodiny jsme si vytvořili silná pouta a záchrannou síť. V evropské hře, nikdo není ponechán na holičkách, samotný a frustrovaný. Překonáváme rozdíly pomocí racionální debaty a dialogu, nikoliv pomocí zbraní, jak tomu bylo zvykem po staletí. Proto bychom se měli svědomitě držet této skvělé myšlenky, díky níž jsme silným, atraktivním a respektovaným partnerem na globální úrovni.

Když byla Evropské unii v roce 2012 udělena Nobelova cena za mír, někteří lidé se ušklíbili. O deset let později oceňujeme příspěvek EU k míru na evropském kontinentě s větším pochopením. Evropská unie je nejúspěšnějším mírovým projektem, který tento kontinent zažil!

Bezpečnost nikdy nemůžeme považovat za samozřejmou. Před třiceti lety jsem byl jako člen UNPROFOR přímým svědkem zvěrstev během války v bývalé Jugoslávii. Doufal jsem, že za svého života už na evropské půdě žádnou další válku nezažiji.

V roce 2000 už zmiňovaný Václav Havel před poslanci Evropského parlamentu zdůrazňoval, že zlu se musí čelit, jakmile se objeví. Bohužel Evropě se zlo odhalit včas nepodařilo.

Současná ruská invaze v plném rozsahu není nic jiného, než tupý a cynický pokus vymazat Ukrajinu, její lid a kulturu z mapy. Nevyprovokovaná, neodůvodněná a nevybíravá agrese nesmí zůstat bez potrestání. Po desetiletí jsme tvořili mezinárodní pravidla, abychom zabránili opakování hrůz druhé světové války. Během pár hodin se Putin pokusil zničit suverénní stát a podkopat mezinárodní řád. Nezvítězil a nesmí zvítězit!

Jsem hrdý, že se malé i velké evropské státy spojily, aby podpořily boj Ukrajiny proti zlu. Jsem také hrdý na český lid. Od prvního dne projevil bezprecedentní míru solidarity a neváhal poskytnout ukrajinským uprchlíkům peníze, jídlo a přístřeší. V přepočtu na obyvatele přijalo Česko více lidí, než kdokoliv jiný.

Během mého projevu na Valném shromáždění Spojených národů jsem před dvěma týdny tvrdil, že bezpečnost Ukrajiny je naší vlastní bezpečností. Mám zde řadu krizí, které se rozvíjejí kvůli ruskému expanzionismu a nenaplněným imperiálním ambicím. Jejich dopad pocítil každý evropský občan: vyšší účty za energie a rostoucí ceny potravin. V sázce je ale mnohem víc. Naše svoboda.

Obracím se proto na všechny, aby pokračovali v poskytování pomoci všemi možnými prostředky. Pokud Ukrajina padne, padneme i my. A bude nás to stát daleko víc.

Nenechme se zmást těmi, kdo tvrdí, že ve jménu uklidnění Putina bychom měli dosáhnout míru tím, že nabídneme ústupky, které podkopají ukrajinskou suverenitu a územní celistvost. Ve skutečnosti žádají, aby se Ukrajina vzdala a abychom my rezignovali na naše zásady. To je těžká urážka všech, kdo trpí pod ruskou okupací - lidí, kteří byli zbaveni svých občanských práv, kteří jsou neustále trpí zneužíváním a lidí, jejichž děti byly uneseny do Ruska.

Před pětadesáti lety bylo Československo v podobné situaci. Aby se vyhnuli válce, věřili někteří evropští státníci, že postoupení rozsáhlého československého území Hitlerovi uspokojí tohoto diktátora a vyústí v mírové řešení konfliktu. Tato naděje se nenaplnila. Míru nelze nikdy dosáhnout tím, že přistoupíme na podmínky agresora. Pokud agresor uspěje jednou, bude chtít uspět zas a znovu.

Pevně doufám, že se mír na Ukrajinu vrátí. A doufám, že se tak stane brzy. Naděje ale není strategie. Musíme proto usilovat o uspořádání, které Ukrajině zajistí nezbytné podmínky pro další existenci v trvalém míru a prosperitě. Rusko musí být na Ukrajině poraženo! Rusko se musí stáhnout z ukrajinského výsostného území!

Naše evropská bezpečnost stojí na partnerství a demokracii. Vytvořili jsme pevnou společnou obrannou a bezpečnostní architekturu, kde NATO a EU tvoří základní stavební kameny. Je zásadní, abychom posílili evropský pilíř v rámci NATO a zlepšili evropskou interoperabilitu.

Více než kdy jindy je zřejmé, že zajištění míru nemůže být omezeno na naše hranice. Jsem přesvědčen, že snaha o plnohodnotnou evropskou budoucnost západního Balkánu a asociovaného tria není jen naší morální povinností. Z dlouhodobého hlediska se jedná o investici do bezpečnosti a odolnosti Evropy a jejích občanů. Už jsme promarnili mnoho času. Politická kultura v některých zemích se mezitím zhoršila. Je v našem zájmu, aby kandidátské země uspěly. Jejich úspěch bude i naším úspěchem.

Bezpochyby nelze dovést celý proces bez přijetí nezbytných reforem, a to jak na straně kandidátských zemí, tak i na straně Unie. Zároveň bychom neměli tento argument používat jako výmluvu k oddálení přístupového procesu. Je zde šance učinit na Evropské radě do konce roku odvážná rozhodnutí!

Diskuze o budoucnosti EU a jejím rozšíření jsou nezbytně vzájemně propojené a měly by se řešit současně. Je nepředstavitelné, aby nová, celistvá Evropa vznikala bez představy o budoucím evropském uspořádání. Na rozšíření by mělo nahlížet jako na příležitost k přenastavení evropské myšlenky. Mělo by být vnímáno jako šance vytvořit efektivnější Unii. Unii, která zůstane ambiciózní a konkurenceschopná. Unii, která bude reagovat rychle, když bude potřeba. Unii, na kterou budeme všichni hrdí. Jsem si jist, že po rozsáhlých debatách budeme schopni nalézt nejlepší cestu k novému

a silnému spravování EU.

Po staletí usilovala Evropa o světovou nadvládu silou. Dnes by měla inspirovat svým příkladem. Václav Havel, který by zítra oslavil své narozeniny, měl pravdu, když zdůrazňoval význam zapojovat občany. Základem byla jeho niterná víra v silnou a emancipovanou občanskou společnost, hlavní zdroj důvěry mezi lidmi a jejich volenými představiteli.

V současnosti čelí tato důvěra neustálým dezinformačním útokům a četným pokusům pokřivit význam slov a činů. Pokud dovolíme, aby se vláda práva zhroutila a bude platit, že “pravdu má silnější” nebo dokonce že “pravdu má ten, co říká nepravdu”, bude to mít nepředvídatelné důsledky pro celou Evropu. V mnoha různých tématech se nemusíme shodnout, ale své argumenty bychom neměli opírat o lži a falešná obvinění.

S blížícími se evropskými volbami jsme svědky nárůstu dezinformací, které se vytváří a šíří pomocí algoritmů a umělé inteligence. Jde o skutečnou hrozbu, na kterou se musíme všichni připravit. Je nezbytné, abychom neustále mluvili se soukromými společnostmi, které vládou modernímu médiálnímu prostoru. Tak zajistíme, že zlovolní hráči nebudou podkopávat naši demokracii a svobody, včetně svobody slova,

V našem proměnlivém světě přetrvává otázka, jak zachovat naši otevřenost a odstranit mezi námi zbytečné překážky, a zároveň jak posílit odolnost našich demokracií. Zde jde o zásadní debatu. Jsem přesvědčen, že otázka odolnosti a udržitelnosti konceptu demokracie si zaslouží zvláštní pozornost.

Abychom se dokázali postavit stále asertivnějšímu chování autokratických režimů, musíme si vytvořit silnější pouta s našimi přirozenými evropskými i transatlantickými spojenci. Musíme potlačit rivalitu a namísto toho v zájmu zachování našich společných hodnot podporovat ještě užší spolupráci. Celosvětové spojení demokratických států nás může posílit a můžeme být odolnější vůči významným hrozbám, jako jsou změna klimatu nebo dezinformace.

Musíme také spolupracovat se zeměmi, které jsou již vystaveny vysokým politickým, ekonomickým i klimatickým rizikům. Ačkoliv nemusíme vždy sdílet totožné názory, potřebujeme nastavovat pragmatická a vzájemně výhodná partnerství, včetně dohod o volném obchodu s relevantními zeměmi. Kdykoliv tento požadavek zanedbáme, otevíráme prostor našim strategickým soupeřům.

Dějiny i příroda ukazují, že pokud chcete přežít, musíte se umět přizpůsobit. Totéž platí pro Evropu. Naše bezpečnostní požadavky se neustále vyvíjejí. Změna klimatu a ekonomická transformace nás neustále vystavují novým výzvám.

Během uplynulých tří let jsme zasvětili svou práci tvorbě rámce pro nadcházející desetiletí. I když byl balíček Fit for 55 v zásadě přijat, naše práce zdaleka nekončí! Budeme muset překonat nejistotu našich lidí z budoucnosti, zvláště pak u mladší generace. Bude to zásadním testem, zda dokážeme sladit míru ambice s důvěryhodností. Politici budou muset prokázat, že cíle, na nichž se shodli, jsou realistické a důvěryhodné.

Je v našem společném zájmu chopit se příležitosti zelené a digitální transformace. Samozřejmě, vyvážit náklady a přínosy bude jádrem úspěchu a toho, zda je veřejnost přijme. Z tohoto pohledu musíme zajistit, že dvojitá transformace přinese výhody všem skupinám obyvatelstva, zvláště pak skupinám, které závisí na zaměstnanosti v tradičních průmyslových oblastech.

Nesmíme nikoho opomenout!

Vážení poslanci,

Evropa je nikdy nekončící úkol a evropské národy jsou odsouzeny k tomu žít pohromadě. Má země chápe, že být součástí Evropy jde ruku v ruce se zodpovědností. Zatím byl příběh Evropy po druhé světové válce příběhem úspěchu.

Proto bychom zůstali v celosvětovém měřítku konkurenceschopní a mohli náš příběh vyprávět budoucím generacím,

Vyzývám nás všechny, abychom se nepoddali únavě z války!

Vyzývám nás všechny ke spolupráci v jednotě a solidaritě!

Vyzývám nás všechny k obraně našich evropských hodnot a zásad!

Vyzývám nás všechny, abychom nepropadli falešným příslibům a populismu!

Pokud v tomto vznešeném snažení uspějeme, Evropa bezpochyby zůstane pro naše občany skvělým místem pro život!

Děkuji vám za pozornost.

<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/verejna-vystoupeni-a-rozhovory/projev-pr-ezidenta-republiky-petra-pavla-v-jednacim-sale-evropskeho-parlamentu-17391>